

Громадянська освіта

Вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи розроблені відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» та наказу МОНмолодьспорту від 13.04. 2011 року № 329 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти», зареєстрованого у Міністерстві юстиції від 11.05. 2011 року № 566/19304, *додатку 2 до наказу МОН України від 21.08.2013 №1222*

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за 12-бальною шкалою.

Змістом вимог до оцінювання є виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень учнів, які структуровані у навчальних програмах.

Відповідно до ступеня оволодіння знаннями і способами діяльності виокремлюються чотири рівні навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий.

I початковий рівень, коли у результаті вивчення навчального матеріалу учень:

- називає об'єкт вивчення (правило, вираз, формули, фігуру, символ тощо), але тільки в тому випадку, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонована йому безпосередньо;
- за допомогою вчителя виконує елементарні завдання.

II середній рівень, коли учень повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання, здатний розв'язувати завдання за зразком.

III достатній рівень, коли учень самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені.

IV високий рівень, коли учень здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, складати план дій і виконувати його, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер.

Кожен наступний рівень вимог включає вимоги до попереднього, а також додає нові.

Оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи учнів, а також за результатами перевірки навчальних досягнень учнів: усної (індивідуальне, групове, фронтальне опитування), письмової (самостійна робота, контрольна робота, тематична контрольна робота, тестування, та інші).

З метою підвищення мотивації учнів до навчання, формування ключових компетентностей, підвищення об'єктивності оцінювання впродовж всього періоду навчання, градації значущості балів за виконання різних видів робіт можливе застосування рейтингової системи оцінювання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень з курсу «Громадянська освіта» за усну відповідь

Рівень	Бал	Характеристика навчальних досягнень здобувача освіти
й и в о к т	1	Учень (учениця) розрізняє об'єкти вивчення. Учень (учениця) на рівні «так-ні» усно відтворює кілька термінів, вибирає правильний варіант відповіді із двох запропонованих.
	2	Учень (учениця) відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення. Одним простим реченням передає зміст частини теми, знаходить відповідь на закрите запитання в тексті підручника.

а ч о П	3	Учень (учениця) відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя дає елементарні відповіді.
й і н д е р е С	4	Учень (учениця) з допомогою вчителя репродуктивно відтворює частину навчального матеріалу теми одним двома простими реченнями, формулює визначення соціального (економічного, політичного) поняття.
	5	Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати суть соціального (економічного, політичного) поняття.
	6	Учень (учениця) виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його (її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком. Учень (учениця) у цілому відтворює частину навчального матеріалу теми, у цілому правильно використовує окремі терміни, аналізує прості життєві ситуації, розв'язує тестові завдання першого рівня; може користуватися за допомогою вчителя (зразок, пам'ятка) окремими положеннями нормативних актів
й і н т а т с о Д	7	Учень (учениця) правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок.
	8	Учень (учениця) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між соціальними (політичними, економічними) явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь логічна, хоча і має неточності.
	9	Учень (учениця) добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у ході дискусії (діалогу), уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.

й и к	10	Учень (учениця) має повні, глибокі знання за вивченою темою, здатний(а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Висновок лише частково відповідає тезі або лише частково пов'язаний з аргументами та прикладами.
-------------	----	---

о с и в	11	Учень (учениця) має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
	12	Учень (учениця) має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення. Виявляє ґрунтовні знання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у практичній діяльності (участь у дискусіях, засіданнях «круглих столів» тощо); може самостійно вирішувати практичні задачі.

Критерії оцінювання навчальних досягнень з курсу «Громадянська освіта» за презентацію результатів групового дослідження (проекту) або індивідуального повідомлення (реферату)

Рівень	Бал	Характеристика навчальних досягнень здобувача освіти
й и в о к т а ч о П	1	Презентація (повідомлення, реферат) наявні, але завантажені з Інтернету і не представлені.
	2	Ідеї у презентації (повідомленні, рефераті) виражені нечітко. Тема визначена нечітко і не розроблена. Презентація (повідомлення, реферат) не має структури. Порушуються більшість прийнятих норм культури проведення презентації (повідомлення, реферату).
	3	Більшість ідей у презентації (повідомлення, реферату) виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація (повідомлення, реферат) має неясну структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури проведення презентації (повідомлення, реферату).
й і н д е р	4	Незначна частина ідей презентації (повідомлення, реферату) подані таким чином, що свідчать про глибокі знання учня про предмет. Тема презентації (повідомлення, реферату) визначена нечітко, і не розроблена достатнім чином. Презентація (повідомлення, реферат) має нечітку структуру (поділи) і організована у незначній мірі. Зустрічаються непоодинокі порушення прийнятих норм культури проведення презентації (повідомлення, реферату).

е С	5	Менше половини ідей презентації (повідомлення, реферату) подані таким чином, що свідчать про глибокі знання учня про предмет. Тема презентації (повідомлення, реферату) визначена нечітко, і погано добре розроблена. Презентація (повідомлення, реферат) має нечітку структуру (поділи) і недостатньо організована. Зустрічаються окремі порушення прийнятих норм культури проведення презентації (повідомлення, реферату).
	6	Біля половини ідей презентації (повідомлення, реферату) подані таким чином, що свідчать про глибокі знання учня про предмет. Тема презентації (повідомлення, реферату) визначена нечітко, і недостатньо добре розроблена. Презентація (повідомлення, реферат) має нечітку структуру (поділи) і недостатньо добре організована. Не приділяється достатньої уваги дотриманню прийнятих норм культури проведення презентації (повідомлення, реферату).
й і н т а т с о Д	7	Більшість ідей презентації (повідомлення, реферату) подані таким чином, що свідчать про значні знання учня про предмет і вміння у більшості випадків мислити логічно. Тема презентації (повідомлення, реферату) доволі чітко визначена і гарно розроблена, але зустрічаються помітні порушення логіки в розповіді. Презентація має структуру (поділи), має ознаки організації. Дотримано біля половини прийнятих норм культури проведення презентації (повідомлення, реферату).

	8	Більшість ідей презентації (повідомлення, реферату) подані таким чином, що свідчать про достатньо глибокі знання учня про предмет і здатність мислити логічно. Тема презентації (повідомлення, реферату) доволі чітко визначена і добре розроблена, але зустрічаються порушення логіки в розповіді. Презентація (повідомлення, реферат) має структуру (поділи), задовільно організована. Дотримана значна частина прийнятих норм культури проведення презентації (повідомлення, реферату).
	9	Більшість ідей презентації (повідомлення, реферату) подані таким чином, що свідчать про глибокі знання учня про предмет і здатність мислити логічно. Тема презентації (повідомлення, реферату) чітко визначена і добре розроблена, але зустрічаються порушення логіки в розповіді. Презентація (повідомлення, реферат) має структуру (поділи), гарно організована. Дотримані більшість прийнятих норм культури проведення презентації (повідомлення, реферату).

й и к о с и В	10	Більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання учня про предмет і здатність мислити логічно. Тема презентації (повідомлення, реферату) доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація (повідомлення, реферат) має ясну і логічну структуру (поділи), у достатній мірі організована. Дотримані прийняті норми культури презентації (повідомлення, реферату).
	11	Ідеї подані таким чином, що демонструють значні знання учня про предмет і здатність мислити логічно. Тема презентації (повідомлення, реферату) доволі чітко визначена і гарно розроблена. Презентація (повідомлення, реферат) має ясну і логічну структуру (поділи), добре організована. Дотримані прийняті норми культури презентації (повідомлення, реферату).
	12	Усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання учня про предмет і здатність мислити логічно. Тема презентації (повідомлення, реферату) чітко визначена і добре розроблена. Презентація (повідомлення, реферат) має ясну і логічну структуру (поділи), добре організована. Дотримані прийняті норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення (повідомлення, реферату).

Критерії оцінювання навчальних досягнень з курсу «Громадянська освіта» за участь у дискусії

Рівень	Бал	Характеристика навчальних досягнень здобувача освіти
й и в о к т а ч о П	1	Учень (учениця) не розуміє тему дискусії, не володіє знаннями з цієї теми.
	2	Учень (учениця) частково розуміє тему дискусії, володіє незначними знаннями з цієї теми.
	3	Учень (учениця) розуміє тему дискусії, але володіє незначними знаннями з цієї теми. Висловлює короткі речення «так-ні».
й і н д е	4	Учень (учениця) з допомогою вчителя репродуктивно відтворює частину навчального матеріалу за темою дискусії, одним-двома простими реченнями, формулює власну думку.
	5	Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал за темою дискусії, здатний з помилками й неточностями формулювати власну точку зору.

р е с	6	Учень (учениця) виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу за темою дискусії. Його (її) думки правильні, але недостатньо осмислені. Під час дискусії вміє застосовувати метод аналогії. Учень (учениця) у цілому правильно використовує окремі терміни, аналізує прості життєві ситуації.
й і н т а т с о Д	7	Учень (учениця) правильно відтворює навчальний матеріал за темою дискусії, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок.
	8	Учень (учениця) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між соціальними (політичними, економічними) явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Думки його (її) логічні, хоч і мають неточності.
	9	Учень (учениця) добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у ході дискусії, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
й и к о с и В	10	Учень (учениця) має повні, глибокі знання за темою дискусії, здатний(а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Висновок лише частково відповідає тезі або лише частково пов'язаний з аргументами та прикладами.

	11	Учень (учениця) має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм та правил ведення дискусій, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, доводити власну точку зору.
--	----	--

	12	Учень (учениця) має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм та правил ведення дискусій, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення. Ґрунтовно викладає питання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у ході дискусій.
--	----	---

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти (Затверджені Наказом МОН №371 від 05.05.2008) // Освіта.ua. URL: <https://ru.osvita.ua/school/estimation/2358/> (дата звернення 12.02.2020).
2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти (Затверджені Наказом МОНМС №339 від 13.04.2011) // Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0566-11> (дата звернення 12.02.2020).
3. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу. Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.08.2018 №924. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/924.pdf> (дата звернення 12.02.2020).
4. Пометун О. І. Оцінювання учнів з громадянської освіти в контексті компетентнісного підходу / О. І. Пометун, Т. О. Ремех // Український педагогічний журнал. 2019. №1. С. 86–97 (DOI <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-1-86-97>).